

Suomen Luontopaneelin Suomen Luontopaneeli kiittää lausuntopyynnöstä koskien hallituksen esitystä eduskunnalle ilmastolaiksi.

Ilmastomuutos on suuri uhka luonnon monimuotoisuudelle ja siksi ilmastomuutoksen hidastaminen on myös luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Ilmastomuutoksen torjunnalla on kuitenkin mahdollista aiheuttaa suurta haittaa luonnolle, mikäli luontokatoa ei ole otettu toimissa huomioon (UN 2019, Pörtner ym. 2021). Ilmasto- ja luontokriisi ovat toisiinsa limittyneet ja ne tulee ratkoa yhdessä. Ilmastomuutoksen vastainen työ ei voi siis tapahtua luonnon monimuotoisuuden kustannuksella vaan sitä tukien. Tätä edellyttää mm. EU Komission vihreälle siirtymälle asettama 'Do No Significant Harm' (DNSH) -periaate (EU Commission Notice 2021), joka määrittelee, ettei toiminnasta tule aiheutua merkittävää haittaa mm. luonnon monimuotoisuuden suojelulle.

Suomen luontopaneeli on tutustunut hallituksen esitykseen ilmastolaiksi ja on tehnyt seuraavia huomioita.

Luontopaneeli pitää myönteisenä, että ilmastolakia laajennetaan sisältämään pitkän aikavälin päästövähennystavoitteiden lisäksi myös lyhyemmän aikavälin tavoitteita. Eriyisen myönteistä on, että ilmastolain suunnittelujärjestelmä laajennetaan maankäyttösektoriin. Tieteellisen tiedon määrä kotimaisen maankäyttösektorin ilmastovaikutuksista lisääntyy parhaillaan huomattavaa vauhtia muun muassa nykyisellä hallituskaudella aloitettujen hankkeiden myötä, joten maankäyttösektorin suunnitelmaa olisi suotavaa tarkistaa useammin kuin vain joka toinen vaalikausi (10 §). Myös suomalaisten kuluttamisen ulkomailla aiheuttama ilmasto- ja luontohaitta olisi syytä selvittää ja huomioida jatkossa tarkemmin.

Luontopaneeli pitää erittäin tärkeänä, että jatkossa suunnitelmien valmistelussa otetaan huomioon myös mahdolliset vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen (8 §). Luvussa 4.2.3 todetaan, että "Ehdotetun ilmastolain ympäristövaikutusten voidaan katsoa olevan pääosin välillisiä", mutta ilmastotoimilla voi huonosti suunniteltuna olla huomattavia haitallisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Tästä syystä kaiken ilmastosuunnittelun ja toimien rinnalle on otettava toimien luontovaikutusten arviointi. Hallituksen esityksessä ei selväsanaisesti todettu noudatettavan DNSH-periaatetta, vaan esitettiin luontohaitat lähinnä selvitettävänä asioina ilman velvoittavaa haitan estoa. Tämänhetkinen kirjaus ei turvaa sitä, ettei luontohaittoja tule ilmastotoimista. Esimerkkinä huomattavista luontohaitoista on maankäyttö ja sen muutokset, jos esimerkiksi ilmastotoimilla perustellaan runsasta biomassojen käyttöä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi tai luonnon monimuotoisuudelle erityisen arvokkaiden ympäristöjen (esimerkiksi tulvaniityt, pientareet ja kedot) hiilensidonnallisuuden voimakasta kasvattamista esimerkiksi metsittämällä tai niiden vesitalouteen puuttumalla. Luontopaneelin mielestä Hallituksen esityksessä tuodaan hyvin esiin velvoite luontohaittojen selvittämiseksi, mutta käytännön toimet luontohaittojen estämiseksi jäävät riittämättömiksi.

Hiilineutraaliuden saavuttamiseen vaikuttaa nielujen kehitys tulevaisuudessa. Kuten luvussa 4.2.2 todetaan, epävarmuutta nielujen suhteen luo metsähakkuiden kehitys tulevina vuosina, sillä viime vuosien hakkuiden kasvattaminen on pienentänyt metsämaan hiilinielua Suomessa. Tässä tilanteessa, jossa ilmastotoimia on tehtävä joka sektorilla, olisi myös suunniteltava mekanismi, joka estäisi liiallisia metsänhakkuita ajallisesti ja paikallisesti ja varmistaisi

nielutavoitteessa pysymisen. Mikäli liialliset metsänhakkuut vaarantavat tulevaisuudessakin metsänielujen pysyvyyden, voi se tuottaa huomattavia lisähankaluuksia muille sektoreille. Hyvin suunniteltuna maankäyttösektorin ratkaisut kuten metsien kiertoajan pidentäminen ja regeneratiivinen maanviljely tukevat sekä ilmastonmuutoksen vastaista taistelua että luonnon monimuotoisuutta. Luonnon monimuotoisuuden lisääminen tutkitusti lisää myös ekosysteemien vastustuskykyä erilaisia tuhoja vastaan, ja siten turvaa esimerkiksi hiilinielujen säilymistä ja ruokaturvaa myös vaikeissa olosuhteissa ja ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien realisoituessa. Koska luonnon monimuotoisuus on paikallista, luontopohjaista hiilensidontaa edistävät toimet on valittava perustuen paikalliseen ekologiseen tietoon. Siksi ilmastotoimien ja kokonaiskestävyyden edistäminen oikeiden menetelmien keinoin eri maankäyttömuodoissa vaatii maanomistajien ja neuvojen tietotaidon kasvattamista ja koulutuksen lisäämistä eri toimijoiden piirissä.

Nielun voimistamisen osalta nimenomaan talousmetsien kestävämmällä hoidolla on Suomessa huomattava skaalautuvuus, joka tukee ilmastotoimia ja luonnon monimuotoisuutta. Luontopaneeli muistuttaa, että jo pienikin kiertoajan pidentäminen, sekapuuston ja lahopuumäärän kasvattaminen, runsas säästöpuusto ja ojitusten, sekä maanmuokkauksen välttäminen ovat talousmetsissä hyviä ja kustannustehokkaita ilmastotoimenpiteitä, jotka myös tukevat luonnon monimuotoisuutta. Näiden maankäyttösektorilla tapahtuvien kestävyttä lisäävien parannusten lisäksi on muistettava, että runsas suojelualueiden verkosto on välttämätöntä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja vahvistamiseksi.

Luvussa 4.2.4 todetaan, että "Kunnille ei aiheutuisi esityksestä välittömiä taloudellisia vaikutuksia, koska niille ei esityksessä asetettaisi velvoitteita." Luontopaneelin näkemyksen mukaan tämä on kunnianhimoitonta, sillä suuri osa ilmastotoimista muun muassa rakentamisessa, kaavoittamisessa, lämmityksessä, laitosruokailuissa, liikenteessä ja maankäytössä kulkee kuntapäätäjien ja virkamiesten kautta. Usein tiedon ja ymmärryksen puute on este isolle muutokselle, ja siksi erityisesti kuntatason eri toimijoiden osaamista sekä luonnon monimuotoisuuden että ilmastonmuutoksen vastaisen toiminnan osalta tulisi kasvattaa pikaisesti.

Viitattu kirjallisuus:

EU Commission Notice 2021. Technical guidance on the application of "do no significant harm" under the Recovery and Resilience Facility Regulation. C(2021) 1054 final.  
[https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/c2021\\_1054\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/c2021_1054_en.pdf)

Pörtner, H.O., Scholes, R.J., Agard, J., Archer, E., Arneth, A., Bai, X., Barnes, D., Burrows, M., Chan, L., Cheung, W.L., Diamond, S., Donatti, C., Duarte, C., Eisenhauer, N., Foden, W., Gasalla, M. A., Handa, C., Hickler, T., Hoegh-Guldberg, O., Ichii, K., Jacob, U., Insarov, G., Kiessling, W., Leadley, P., Leemans, R., Levin, L., Lim, M., Maharaj, S., Managi, S., Marquet, P. A., McElwee, P., Midgley, G., Oberdorff, T., Obura, D., Osman, E., Pandit, R., Pascual, U., Pires, A. P. F., Popp, A., Reyes-García, V., Sankaran, M., Settele, J., Shin, Y. J., Sintayehu, D. W., Smith, P., Steiner, N., Strassburg, B., Sukumar, R., Trisos, C., Val, A.L., Wu, J., Aldrian, E., Parmesan, C., Pichs-Madruga, R., Roberts, D.C., Rogers, A.D., Díaz, S., Fischer, M., Hashimoto, S., Lavorel, S., Wu, N. & Ngo, H.T. 2021. IPBES-IPCC

co-sponsored workshop report on biodiversity and climate change; IPBES and IPCC.  
DOI: 10.5281/zenodo.4782538.

UN 2019. UN / Independent Group of Scientists appointed by the Secretary-General, Global Sustainable Development Report 2019: The Future is Now – Science for Achieving Sustainable Development, (United Nations, New York, 2019).